

# ЕТИКА НАУКОВЦЯ

*Кафедра педагогіки і професійної освіти та управління освітніми закладами*

| Компетентності                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Програмні результати навчання                                                                                                                                                                                                                           | Форми освітнього процесу                                 | Види навчальних занять                                        | Види навчальної діяльності                                                                                                                          | Методи, технології викладання навчання                                            | Засоби навчання                                                                                                                 | Методи та критерії оцінювання                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | 2                                                                                                                                                                                                                                                       | 3                                                        | 4                                                             | 5                                                                                                                                                   | 6                                                                                 | 7                                                                                                                               | 8                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| - Здатність до різних видів історико-педагогічного аналізу (історико-логічного, компаративного, ретроспективного).<br>- Здатність здійснювати освітню й науково-дослідницьку діяльність на основі гуманістичного світогляду і глибокого проникнення в суть педагогічних явищ і процесів із залученням широкого кола наукових джерел.<br>- Здатність до пошуку й оброблення інформації в науковій та методичній літературі на основі використання різноманітних освітніх ресурсів: журналів, баз даних, on-line ресурсів, архівних матеріалів. | - Володіти понятійно-категоріальним апаратом етики науковця.<br>- Знати основні підходи до розв'язання проблем етики науки.<br>- Розуміти основи соціально-етичної відповідальності вченого.<br>- Знати і дотримуватися норм академічної доброчесності. | Навчальні заняття; самостійна робота; контрольні заходи. | Лекції; лабораторні заняття; практичні заняття; консультації. | Опрацювання навчальних матеріалів, підготовка виступів і презентацій, аналіз конкретних ситуацій, участь у дискусіях, виконання дидактичних тестів. | Пояснювально-ілюстративний, проблемний виклад, частково-пошуковий, дослідницький. | Навчальна література, мультимедійні засоби, комп'ютери, інформаційно-комунікаційні системи, бібліотечні фонди, мережа Інтернет. | Тестування; усне і письмове опитування; виступи на практичних заняттях; підготовка та демонстрація презентацій.<br>Критерії: правильність, цілісність, повнота, логічність, обґрунтованість відповіді; осмисленість, обсяг, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість знань; самостійність оцінних суджень. |

Етика науки – галузь прикладної етики, яка вивчає моральні норми, що регулюють поведінку науковців, їх ставлення до:

1) наукового знання (когнітивна свобода і відповідальність);

- тип морального відношення обумовлений творчою, конструктивною природою наукового пізнання і пов'язаний з когнітивною відповідальністю науковця за наукові рішення (відповідальність перед істиною);

2) колег (комунікаційна свобода і відповідальність);

- тип моральних стосунків, відомий як «етос науки»;

3) суспільства і держави (соціальна свобода і відповідальність);

- відповідальність за розвиток і застосування науки перед суспільством і державою;

4) себе (екзистенціальна свобода і відповідальність).

- усвідомлення свого особистого призначення як науковця.

## Етос науковця (принципи) (Р. Мертон)

**Універсалізм** — оцінка будь-якої наукової ідеї або гіпотези повинна залежати тільки від її змісту, а не від соціальних характеристик її автора, наприклад, його статусу чи звання.

**Колективізм** — результати дослідження повинні бути відкриті для всього наукового співтовариства.

**Безкорисливість** — дослідник повинен прагнути передусім до пізнання істини, а не отримання особистої вигоди чи визнання.

**Організований скептицизм** — дослідник повинен критично ставитися як до власних ідей, так і до ідей колег.

## Дилеми соціальної відповідальності науки

1. Міра впливу науковця на негативні наслідки науки

- Розвиток науки підпорядкований об'єктивній логіці, так що відмова окремого науковця від потенційно небезпечних для людини і суспільства досліджень нічого не змінить.
- Соціально відповідальна поведінка науковця дозволяє, хоч би в принципі, уникнути негативних наслідків.

2. Роль науки в запобіганні негативним ефектам

- Негативні ефекти НТП породжуються не власне науковою діяльністю, а тими соціальними силами, які контролюють практичне впровадження науково-технічних досягнень.
- Наука і вчені можуть відіграти позитивну роль в застосуванні і використанні науково-технічних досягнень.

3. Прогнозування наслідків наукових досліджень

- Результати фундаментальних наукових досліджень принципово непередбачувані, тому проблема соціальної відповідальності має сенс лише відносно прикладних розробок.
- При проведенні фундаментальних досліджень слід, враховуючи досвід людства, по можливості передбачати і запобігати потенційно негативним наслідкам.

## Класифікація видів плагіату згідно законодавства

**фальсифікація** (наприклад, вигадкування тих чи інших статистичних показників з подальшим використанням їх у власній роботі);

**реплікація** (копіювання даних з одного джерела на багато інших і навпаки, тобто «тиражування» інформації без дозволу автора);

**републікація** (повторне або багаторазове обнародування в іншому джерелі чужої інформації за справжнім підписом автора й посиланням на джерело);

**рерайт** (додавання до чужого матеріалу без дозволу автора додаткової інформації, з переробкою раніше обнародованого матеріалу і заміною слів та виразів)

## Межі плагіату

Дії, які можна розглядати як плагіат

Купівля, крадіяство або запозичення статті

Занадто близьке використання джерела при перефразовуванні

Наймання сторонніх для написання статті

Опора на чий-небудь ідеї без посилань

Копіювання з іншого джерела без цитування (навмисно або випадково)

Умисний плагіат

Можливо, випадковий плагіат

(Purdue University Online Writing Lab at <http://owl.english.purdue.edu>)

## Опис дисципліни

3 кредити – 90 годин

10 год лекційних, 20 год. практичних занять

60 год. – самостійна робота

Форми роботи: підготовка виступів і презентацій, бесіда, дискусія, аналіз конкретних ситуацій, виконання дидактичних тестів

Підсумковий контроль – залік

Викладач – проф. Галуз'як Василь Михайлович